

О. А. Гарват, канд. екон. наук, доц. (*ХНУ, Хмельницький*)

П. М. Стрільчук, студент (*ХНУ, Хмельницький*)

ОСОБЛИВОСТІ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ТРУДОВИХ ПОКАЗНИКІВ

На сучасному етапі розвитку і становлення національної економіки, який характеризується функціонуванням підприємств в ринкових умовах, кінцеві результати виробництва мають досягатися за рахунок якісних параметрів ресурсного потенціалу. Одним із найцінніших ресурсів будь якого підприємства є його персонал, адже саме від його інтелектуального, професійно-кваліфікаційного, освітнього рівня залежить не лише ефективність організації виробничого, технологічного й трудового процесів, а й система загального управління підприємством. В цих умовах назріла необхідність орієнтувати підприємства на запровадження ґрунтовного аналізу трудових показників, що в подальшому формуватиме значний резерв зростання обсягів виробництва. Для цього необхідно дослідити особливості теорії економічного аналізу, зокрема трудових показників. Всі об'єкти економічного аналізу знаходять своє відображення в системі планових, облікових, звітних й ін. показників. Кожне економічне явище зазвичай описується не одним, а цілою системою взаємозв'язаних показників. Наприклад, ефективність витрат живої праці визначається показником продуктивності праці й характеризується частковими показниками «виробітку» та «трудомісткості», які в свою чергу безпосередньо залежать від значень показників ефективного фонду робочого часу, чисельності працівників, обсягів виробництва тощо. Отже, важливою передумовою визначення результативності праці є правильне обчислення рівня і динаміки продуктивності праці в усіх сферах економіки. Вимірювання продуктивності праці має ґрунтуватися на розумінні економічного її змісту, визначенні показників, які можуть характеризувати рівень продуктивності праці у часі і просторі. У зв'язку з цим вибір і обґрунтування системи показників для віддзеркалення економічних явищ і процесів є важливим етапом аналітичної роботи.

Класифікація видів економічного аналізу має суттєве значення у визначенні методики досліджень, в його організації. На сьогодні, наука і практика виділяє п'ять основних груп методів економічного аналізу: логічні методи; методи комплексної економічної оцінки; графічні методи економічного аналізу; економіко-математичні методи; методи експертної оцінки. Глибина і результативність економічного аналізу

залежать від обсягу, своєчасності та якості використовуваної інформації. Завдяки комп'ютеризації виробництва забезпечуються оперативність і доступність інформації. Комп'ютерні технології вносять суттєві зміни у зміст і методику вирішення аналітичних завдань на підприємстві. Висока швидкість виконання розрахункових і логічних операцій дає змогу обробляти великі масиви аналітичної інформації, корисно і своєчасно використовувати її в управлінні виробництвом. Використання комплексного, системного підходу в економічному аналізі нерозривно пов'язане з факторним аналізом, який передбачає виявлення впливу окремих факторів на результати господарювання. Результативним напрямом дослідження ефективності використання персоналу є розрахунок взаємозв'язку між вихідними показниками необоротних активів, виробничих запасів, довгострокових і поточних зобов'язань, матеріальних витрат, витрат на оплату праці та показниками чистого доходу від реалізації продукції, валового прибутку, власного капіталу. Тому, одним із найважливіших завдань економічного аналізу є контроль за правильним і ефективним використанням персоналу підприємств.

Метою аналізу чисельності і структури кадрів є виявлення внутрішніх резервів економії робочої сили у зв'язку з більш раціональною розстановкою працівників, їх завантаженням і використанням відповідно до отриманої професії, спеціальності і кваліфікації. Аналіз забезпеченості робочою силою та її використання проводиться в тісному зв'язку з аналізом обсягу виробництва продукції, продуктивності праці, трудомісткості та використання робочого часу. Основними показниками використання персоналу підприємства є дані про чисельність персоналу різних категорій і професій, його кваліфікацію та освітній рівень, про витрати робочого часу в людино-днях, людино-годинах, кількість виробленої продукції або виконаних робіт, а також відомості про рух особового складу підприємства. У більшості галузей промисловості витрати на оплату праці мають меншу питому вагу в собівартості продукції, ніж матеріальні витрати. Проте загальновідомо, що одним із найважливіших джерел зниження собівартості продукції є більш швидке зростання продуктивності праці порівняно із середньою оплатою праці. Тому аналізу витрат на оплату праці слід завжди приділяти увагу в першу чергу.

Таким чином, результати проведеного аналізу дозволить у подальшому здійснити прогноз і перспективне планування ефективного розвитку й прибуткової діяльності підприємств.